

บทที่ 6

การปฏิรูปหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล

บทนี้กล่าวถึงเรื่องการปฏิรูปหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล นักเรียน นักศึกษา รวมทั้งการประเมินผลการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษาด้วย เรื่องเหล่านี้เป็นหัวใจของกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล แม้เนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาระดับพื้นฐาน แต่ก็อาจนำแนวคิดในการปฏิรูปในประเด็นนี้ไปประยุกต์ใช้ในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาประเภทอื่นๆ ได้ด้วยเช่นกัน

6.1 ปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปหลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรการศึกษา (Curriculum) ไม่ได้เป็นแค่การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่ครูอาจารย์ต้องใช้สอนและนักเรียนจะต้องเรียนรู้และวัดผลตามนั้น **หลักสูตรการศึกษาที่ดี** มีความหมายที่กว้างขวางและลึกซึ้งกว่านั้น **หลักสูตรการศึกษาคือการสรุปแนวคิดรวบยอดของปรัชญาหลักการและโครงสร้างการจัดการศึกษาที่มีทิศทางเป้าหมายชัดเจนและสอดคล้องกัน**ว่า ผู้จัดการศึกษาจะมุ่งไปทางไหน จะทำให้เกิดผลอะไรขึ้น และผู้สอน ผู้เรียน ต้องทำอะไรอย่างไร อย่างเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกัน

หลักสูตรคือแผนการสอนการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญ แต่ไม่ใช่แค่ตัวข้อความที่ประกาศความตั้งใจไว้เท่านั้น **หลักสูตรที่ดีนอกจากจะมีหลักการที่ดีและชัดเจนแล้ว** จะต้องมีการติดตามสนับสนุนครู โรงเรียน ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ (Implemented) ประเมินผลช่วยเหลือ สนับสนุน ปรับปรุง แก้ไขการทำงานของครูอาจารย์ เพื่อทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Achieved) ด้วย

หลักสูตรที่จะช่วยให้การจัดการประสบความสำเร็จจะต้องทำหลายอย่างแบบบูรณาการ **หลักสูตรแบบเน้นสมรรถนะ** จะทำให้สำเร็จได้ก็ต่อเมื่อต้องเลือกและเสนอเนื้อหาบางอย่างที่ครูจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และการที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ สร้างสมรรถนะต่างๆ ที่หลักสูตรตั้งเป้าหมายไว้ได้ ผู้เรียนจะต้อง**รู้จักบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติ** และประยุกต์ใช้ในบริบทหนึ่ง ซึ่งอาจจะเรียกว่า**ผลลัพธ์**ของการศึกษาก็ได้ ดังนั้น ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องมาจึงสำคัญ การเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งต้องตระหนักถึง

การเชื่อมโยงไปสู่เรื่องอื่นๆ ด้วย⁵⁹

หลักสูตรการศึกษาระดับชาติของไทยฉบับปี 2543 และต่อมาปรับปรุงใหม่ในปี 2551 อ้างว่าได้เปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรที่**เน้นเนื้อหา** เป็นหลักสูตรที่**เน้นมาตรฐาน** และจะเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนการเรียน จากการศึกษาที่ครูบรรยายให้นักเรียนท่องจำไปสอบ เป็นการเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้า แก้ปัญหา คิดวิเคราะห์เป็นมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ **ไม่ได้เกิดผลจริงตามที่หลักสูตรอ้างไว้ตั้งแต่ปี 2543** ปัญหาคือ ครูอาจารย์ไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาแนวท่องจำเนื้อหา มีวัฒนธรรมอุปนิสัย ค่านิยมและทัศนคติแนวเก่า ไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรใหม่ ซึ่งเขียนโดยนักวิชาการในกระทรวงไม่กี่คนได้ชัดเจนพอ ไม่รู้จักการเชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และไม่มีการจัดสัมมนาฝึกอบรม เตรียมความพร้อมให้ครูอาจารย์ เข้าใจทฤษฎี และรู้วิธีการสอนในแนวใหม่ตามหลักสูตรใหม่อย่างจริงจังทั้งถึง

การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรใหม่ในปี 2551 เป็นเพียงการเขียนข้อความอธิบายเพิ่มเติมในคำประกาศที่เรียกว่าหลักสูตรเท่านั้น และคำว่าหลักสูตรแบบ**เน้นมาตรฐาน**ก็ยังถูกครุฑีความว่าเป็น**มาตรฐานของเนื้อหา ไม่ใช่มาตรฐานของผลลัพธ์** (Performance Standards) ของผู้เรียน **ไม่มีข้อชี้แนะ**ว่าครูจะช่วยให้เด็กเข้าถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มาตรฐานได้อย่างไร รวมทั้งไม่มีการสร้างตัวชี้วัดเพื่อติดตามวัดผลการดำเนินงานตามหลักสูตรด้วย

ปัญหานี้ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาจาก OECD-UNESCO ผู้วิจัยเรื่องระบบการศึกษาไทยในปี 2557-2558 ได้สรุปไว้ก่อนข้างดี ว่าหลักสูตรของไทยที่ประกาศออกมานั้น เป็น**การเขียนแสดงเจตนารมณ์ เป้าหมาย และนโยบายแบบกว้างๆ มากกว่า** จะทำตาม**หลักการ (PRINCIPLES) ที่ผู้มีส่วนได้เสียเห็นด้วยร่วมกันชัดเจน** แม้จะเขียนถึงหัวข้อบางหัวข้อที่ดูเหมือนจะนับเป็นเรื่องหลักการได้ แต่ไม่ได้มีการยืนยันด้วยความเชื่อมั่น เช่น กล่าวถึงหลักการกระจายอำนาจการบริหาร การสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ความยืดหยุ่นให้สถาบันการศึกษามีส่วนปรับหลักสูตรให้เข้ากับบริบทของชุมชนแต่ละแห่งได้ ฯลฯ แต่เป็นการเขียนแบบกว้างไม่ได้มีการขยายความ และยืนยันให้ชัดเจนว่าจะต้องทำให้หลักการที่กล่าวถึงไว้เกิดขึ้นจริงๆ ได้อย่างไร⁶⁰

ในเรื่องเดียวกัน คณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้**เสนอบทวิเคราะห์และข้อเสนอการปรับหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม**

⁵⁹JOINT OECD-UNESCO REVIEW OF THE EDUCATION OF THAILAND 2015 CHAPTER3 CURRICULUM.

⁶⁰Joint OECD-UNESCO Review เล่มเดียวกัน

แนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ยืนยันว่าหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการยังมีข้อจำกัดมาก แม้จะอ้างว่าเป็น “หลักสูตรอิงมาตรฐาน” แต่ความที่ออกแบบตัวชี้วัดบังคับรายละเอียดในเชิงเนื้อหามากเกินไปในทุกชั้นปี ในทางปฏิบัติจึงกลายเป็น **“หลักสูตรอิงเนื้อหา”** แบบเก่าไม่เปลี่ยนแปลง **แทนที่จะอิงทักษะหรือผลลัพธ์ในการเรียนรู้**

หลักสูตรนี้ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน แม้หลักการจะอ้างว่าจะสอนทักษะและกระบวนการคิด ซึ่งเป็นทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 **แต่ตัวชี้วัดกลับไม่สะท้อนเป้าหมายดังกล่าว** หัวข้อ**วิสัยทัศน์** (ในหลักสูตร) ไปเน้นเรื่องการสร้าง **“คุณลักษณะ”** และ **“เจตคติ”** ที่พึงประสงค์ มากกว่าทักษะที่สอดคล้องกับโลกแห่งศตวรรษที่ 21

หัวข้อ**จุดหมาย** (ในหลักสูตร) มีการกล่าวถึงทักษะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 บางส่วน เช่น ความรู้อันเป็นสากล ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต แต่ก็ถูกกลบไปจุดหมายที่เน้นไปที่**คุณลักษณะอันพึงประสงค์** ซึ่งหลายข้อไม่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และไม่มีกรกล่าวถึง**จุดหมายในการพัฒนาความรู้ในเชิงบูรณาการที่สำคัญ เช่น ความรู้เรื่องโลก สิ่งแวดล้อม**

ในหัวข้อ**สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน** หลักสูตรแกนกลางระบุสมรรถนะสำคัญ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา ใช้ทักษะชีวิตและเทคโนโลยี แต่ก็นำเสนอแบบกว้างๆ ไม่แบ่งให้เป็นระบบที่ชัดเจน ไม่มีรายละเอียดและไม่ได้ครอบคลุมทักษะอื่นๆ อย่างรอบด้าน ไม่เน้นย้ำความสำคัญ และไม่ได้สอดแทรกการพัฒนาทักษะเหล่านั้นเข้าไปในทุกส่วนของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ในหัวข้อ**คุณลักษณะอันพึงประสงค์** (ในหลักสูตร) คณะผู้วิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้วิเคราะห์ว่า ยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะบางข้อ เช่น รักและภูมิใจความเป็นไทย อยู่อย่างพอเพียง เป็น**การกำหนดคุณค่าไว้ล่วงหน้า (Predetermined Values)** ซึ่งอาจขัดแย้งกับเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเป็นเหตุผลด้วยตัวเอง การกำหนดคุณลักษณะบางข้อ กว้างเกินไป และอาจยากสำหรับผู้ปฏิบัติในการนำไปเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ เช่น รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือ มุ่งมั่นในการทำงาน

คณะผู้วิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย ได้เสนอว่า ควรปรับ**คุณลักษณะ** ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับ**แนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21** เช่น **มีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบ มีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดริเริ่ม นวัตกรรม มีความสามารถใน**

การทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว⁶¹

6.2 ปัญหาการจัดการเรียน การสอน และการวัดผล

การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลเป็นเรื่องสำคัญควบคู่กันที่ต้องทำให้ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร แต่การจัดการศึกษาของไทยมีปัญหาทั้งตัวหลักสูตรเองมีลักษณะอุดมการณ์ ครอบจักรวาล ไม่ก้าวหน้า ไม่ชัดเจน หรือบางข้อมีความกำกวม การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลในภาคปฏิบัติจริงยังมีลักษณะล้าหลัง เช่น สอนและวัดผลแบบเน้นการจดจำเนื้อหาวิชา ซึ่งแตกต่างไปจากความคาดหวังที่เขียนไว้ในหลักสูตรการศึกษา

ปัญหาหลักคือ

1. ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ของไทยได้รับการศึกษามาในแนวท่องจำข้อมูลไปสอบแบบเก่าและวัฒนธรรมการทำงานเป็นไปตามระเบียบแบบแผนประเพณีในระบบข้าราชการแบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีจิตใจใฝ่รู้แบบนักวิชาการ ผู้สนใจอ่านศึกษาและค้นคว้าวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีหลักฐานพยานรองรับ และไม่มีการจัดฝึกอบรมครูแบบใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม อุปนิสัย ค่านิยม และทัศนคติของครูอาจารย์ส่วนใหญ่ที่ติดอยู่ในกรอบวิธีคิดและการทำงานแบบเก่าให้ได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ มีอุปนิสัย ค่านิยม และทัศนคติแบบใหม่

2. การวัดผลระดับชาติ โดยเฉพาะในการคัดเลือกนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้ามหาวิทยาลัย แม้จะมีการผสมผลการสอบหลายแบบ แต่การสอบทุกแบบยังเน้นการวัดการจดจำเนื้อหา ครูจึงมีแรงจูงใจที่จะสอนแบบเน้นเนื้อหาและเตรียมนักเรียนไปเพื่อสอบมากกว่าจะสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์หรือมีทักษะหลายทางที่จะเป็นประโยชน์ในการทำงานจริง เพราะสังคมวัดชื่อเสียงของโรงเรียนจากการที่นักเรียนจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งหมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะได้รับประโยชน์จากชื่อเสียงนี้ด้วย

3. กระบวนการคัดเลือกผู้เรียนวิชาครู การคัดเลือก การให้ผลตอบแทนและการเลื่อนสถานะทางอาชีพของครู ยังคงขึ้นอยู่กับวิธีการสอบเลื่อนขั้นแบบท่องจำเนื้อหา ระบบอาวุโส การประพฤติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ระเบียบวินัย ฯลฯ ภายใต้ระบบราชการ

⁶¹ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ การจัดทำยุทธศาสตร์ศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย มีนาคม 2556.

รวมศูนย์ทำให้ไม่ส่งเสริมให้คนที่เก่งที่สุดเลือกมาเป็นครู ไม่สร้างแรงจูงใจให้ครูต้องปฏิรูปตัวเอง อ่านคั่นคว้าเพิ่มเติม เตรียมการสอนให้ดีและสอนแบบใหม่

4. ไม่มี การสนับสนุนติดตามให้การศึกษาอบรมเพิ่มเติมแก่ครูในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนแนวใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดฝึกอบรมครูเท่าที่มียังเป็น การให้ผู้เข้ารับการอบรมมานั่งฟังบรรยายตามทฤษฎีและความรู้แบบเก่า มากกว่าการ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญการศึกษาแนวใหม่ที่จะทำให้ครูเรียนรู้ใหม่และ เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องวัฒนธรรม อุปนิสัย ค่านิยมและทัศนคติการทำงานแนวใหม่ จริงๆ

ในเรื่อง **การจัดการเรียนรู้** คณะนักวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้วิเคราะห์ว่าทั้งการออกแบบสื่อการเรียนรู้อัตโนมัติในหลักสูตร การประเมิน คงอิงการ ประเมินเนื้อหามากกว่าทักษะ สื่อการเรียนทั้งหนังสือและบทเรียนในแท็บเล็ตถูกกำหนด จากส่วนกลางแบบมาตรฐานเดียวโดยโรงเรียนไม่อาจเลือกหรือผลิตสื่อการเรียนที่ แตกต่างไปได้ มีการกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนและตัวชี้วัดที่เคร่งครัดเป็นระดับชั้นปี แทนที่จะกำหนดแค่ช่วงชั้น คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปิดทางโรงเรียนและครูจัดการศึกษาให้ยืดหยุ่น โดยเน้นเรื่องผลลัพธ์ในการเรียน เหมือนอย่างในประเทศอื่นที่ประสบความสำเร็จมากกว่า เช่น สิงคโปร์

หลักสูตรการศึกษาไทยกำหนดเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง/ปี ในระดับ ประถมศึกษา และไม่ต่ำกว่า 1,200 ชั่วโมงต่อปีในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสูงมากเมื่อเทียบกับ ประเทศในกลุ่ม OECD ที่มีค่าเฉลี่ยเวลาเรียนบังคับอยู่ประมาณ 800-900 ชั่วโมง/ปี แต่นักเรียนในประเทศเหล่านี้ได้คะแนน PISA เฉลี่ยสูงกว่านักเรียนไทย⁶² **การที่ครูไทยใช้เวลาสอนมาก เพราะหลักสูตรเน้นเนื้อหา และครูใช้วิธีสอนแบบป้อนคือบรรยายให้นักเรียนฟังมาก** จึงเป็นการใช้เวลาในห้องเรียนมาก แต่ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ น้อย ทั้งผู้สอน ผู้เรียนต่างก็เหนื่อยล้าเบื่อกันด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

ประเด็นสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่อยู่ที่ปริมาณความรู้ แต่อยู่ที่ว่า **ผู้เรียนจะรู้จักใช้ความรู้ไปทำประโยชน์อะไรได้มากกว่า** ในโลกยุคใหม่เราสามารถค้นหา ข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ได้สะดวกขึ้นมาก แต่ที่สำคัญคือต้องรู้ว่า **ควรจะค้น อะไร ที่ไหน อย่างไร และจะเอาข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร**

การที่ครูต้องสอนตามเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้มาก ทำให้ครูไม่ได้สนใจและ ไม่มีเวลาที่แบ่งให้การสอนแบบคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ทำโครงการ ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีการ

⁶²สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ เล่มเดิม.

เรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ฉลาดแบบใช้งานได้มากกว่าวิธีการสอนแบบจดจำ ปริมาณเนื้อหา ในแง่เนื้อหาตามหลักสูตรซึ่งมี 8 สาระนั้น ครูยังสอนตามเนื้อหาแต่ละวิชาแบบสนใจในการจดจำรายละเอียด แต่ไม่เน้นการเข้าใจแนวคิด จับประเด็นหลัก คำถามสำคัญความท้าทายและความสำคัญของระเบียบสาขาวิชา รวมทั้งที่สำคัญคือ ไม่มีบูรณาการแบบเชื่อมโยงหลายวิชาเข้ากับสภาพสังคมที่เป็นจริง ซึ่งมีหลายมิติ

ข้อนี้ทั้งคณะนักวิจัย TDRI และผู้เชี่ยวชาญการศึกษาจาก OECD และยูเนสโก กล่าวไว้คล้ายกัน ว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถือว่าการเรียนรู้แบบวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ด้านต่างๆ แบบบูรณาการและเชื่อมโยงกับสังคมจริง เป็นเรื่องสำคัญที่พลเมืองจะต้องเรียนรู้เพื่อออกไปเผชิญและแก้ไขปัญหาในโลกจริงได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยทั้ง 2 คณะก็อภิปรายในเชิงหลักการที่ควรเป็น ไม่ได้วิจารณ์สถานการณ์ที่เป็นจริงในประเทศไทยแบบตรงไปตรงมาอย่างที่ผู้วิจัยรายงานฉบับนี้มองว่าปัญหาหลักคือ ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ของไทยไม่ใช่คนเก่งที่สุด ไม่สนใจติดตามความรู้ใหม่ ไม่มีความรู้ ทั้งเฉพาะเรื่องแบบลึกพอและความรู้แบบบูรณาการ จึงไม่สามารถสอนความรู้แบบบูรณาการให้นักเรียนได้

การที่คณะผู้วิจัยทั้ง 2 คณะ กล่าวในเชิงหลักการว่า ถ้าหลักสูตรและกระทรวงศึกษาธิการยืดหยุ่นให้อิสระภาพครูในการจัดการเรียนรู้และการสอนมากขึ้นเหมือนในสิงคโปร์และประเทศอื่นๆ การจัดการศึกษาไทยจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อาจจะมีส่วนถูกในแง่หลักการ แต่ผู้วิจัยทั้ง 2 คณะ มองข้ามความจริงที่ว่าครูอาจารย์ไทยส่วนใหญ่นั้นยังไม่ได้รับการฝึกอบรมใหม่ให้มีความรู้ความสามารถและอุปนิสัยความตั้งใจเป็นครูที่ดีมากพอที่จะจัดการเรียนรู้และวัดผลกันเองในชั้นเรียน/โรงเรียนได้ดีแบบในฟินแลนด์ และประเทศอื่นๆ ได้

ดังนั้น การเสนอให้นำแนวทางของฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฯลฯ มาใช้ในประเทศไทย เช่น การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการศึกษาและกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบไปที่ครูอาจารย์ หรือการลดเวลาการเรียนในห้องลง จึงอาจไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดีตามคาดหมาย การจะทำเช่นนั้นจะได้ผลก็ต่อเมื่อต้องมีการปฏิรูปการฝึกอบรมครู ปฏิรูปคุณภาพ ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ ความตั้งใจของครูไทยให้ได้ด้วย หลักการกระจายอำนาจความรับผิดชอบไปที่ครูอาจารย์จึงจะได้ผล เหมือนในประเทศอื่นที่ครูได้รับการฝึกอบรมและการเตรียมพร้อมที่จะใช้อำนาจและความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าครูส่วนใหญ่ของไทย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เราต้องทดลองปฏิรูปทั้งเรื่องหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การกระจายอำนาจ ฯลฯ และเรื่องการปฏิรูปพัฒนาครูอาจารย์ควบคู่กันไปด้วย การจะรอให้มีการปฏิรูปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก่อนแล้วค่อยทำอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่ช้าเกินไป หรือ

อาจเป็นไปได้เลย เพราะเรื่องทั้ง 2 ด้าน สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอิทธิพลต่อกันและกันอย่าง
ไม่อาจแยกปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นส่วนๆ เฉพาะเรื่องได้ ที่โครงการปฏิรูปการศึกษาโครงการ
ต่างๆ ของไทยมักไม่ค่อยได้ผล เพราะผู้บริหารมักมองและแก้ปัญหาแบบแยกส่วนเป็น
เรื่องๆ ไม่ได้มองและแก้ปัญหาทั้งระบบอย่างเป็นองค์รวม

6.3 การปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอนของประเทศอื่น

6.3.1 ฟินแลนด์

มีการระดมสมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผู้เชี่ยวชาญการศึกษา กลุ่มผลประโยชน์
ครูและผู้บริหารมาทำงานร่วมมือกันอย่างเจาะลึกและรอบคอบ พิจารณาทั้งเป้าหมายการ
ศึกษา วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาต่างๆ และวิธีการในการประเมินผลนักเรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้วางหลักสูตร
แกนกลางและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา แต่ทั้งโรงเรียนและองค์กรบริหารส่วน
ท้องถิ่นมีอำนาจความรับผิดชอบที่จะพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เลือกหนังสือเรียน เลือก
วิธีการสอนได้เอง เป็น**การทำงานร่วมกัน**ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น ที่ทุกฝ่ายต่างมุ่ง
ให้เกิดการปรับปรุงด้านการสอนอย่างเป็นระบบ **ไม่ได้เป็นการรวมศูนย์การบริหารอยู่ที่
ส่วนกลาง หรือกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งแบบสุดโต่ง**

การประเมินผลเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนแต่ละแห่งและครูซึ่งมีการ
คัดเลือกและฝึกอบรมมาให้เป็นครูที่มีคุณภาพสูง และเป็นผู้ประเมินผลได้ การประเมินผล
ของการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ใช้การสอบแบบมาตรฐาน (ที่ทุกคนสอบข้อสอบเดียวกัน)
แต่เป็น**การประเมินสิ่งที่นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเขา
เพื่อช่วยชี้แนะให้เขาเรียนรู้ปรับปรุงตัวเอง** มีการสอบมาตรฐานระดับชาติเฉพาะตอนจบ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นการสอบเพื่อวัดการบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และเพื่อให้ให้นักเรียนที่สอบได้ตามเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการสมัครเรียนต่อ
มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน โปलिเทคนิคที่เน้นเรื่องอาชีพการงานได้

การที่ฟินแลนด์**ใช้วิธีการประเมินผลแบบไม่ให้เป็นเกรด มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้น
ให้นักเรียนรับผิดชอบในการคอยติดตามประเมินตัวเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง และ
เรียนรู้ที่จะวางแผนในชีวิตของตัวเอง ว่าเขาควรจะไปทางไหน หรือเพื่อไปประกอบ
อาชีพอะไร**

การที่ระบบการศึกษาฟินแลนด์ให้ความสำคัญต่อครูและมอบหมายอำนาจให้ครูและ
ผู้บริหารสามารถพัฒนาและจัดการเรื่องหลักสูตรวิธีการสอนการประเมินได้ด้วยตัวเอง
ทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่คนมีความพอใจในการทำงาน และมีความผูกพันรับผิดชอบ

แบบมืออาชีพสูง และทำให้การสอนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

6.3.2 สิงคโปร์

ผู้นำสิงคโปร์ตระหนักว่าการศึกษาคือเรื่องสำคัญที่สุดในการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาประเทศ และพยายามทำให้ผู้นำระดับต่างๆ ข้าราชการ ประชาชน เข้าใจทำนองเดียวกัน และร่วมมือทำงานไปด้วยกันอย่างพร้อมเพรียงมีเอกภาพ ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกกระทรวง และของประชาชนทุกคนที่ต้องเข้ามาช่วยกัน ไม่ใช่แค่เรื่องของกระทรวงศึกษาธิการ หรือครูอาจารย์เท่านั้น

ในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น สิงคโปร์ตระหนักว่าภาษาและการอ่านเป็นวิชาแรกที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ถัดมาก็คือคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น เพื่อฝึกการคิดการเข้าใจอย่างเป็นเหตุผล อย่างเชื่อมโยงเป็นระบบ การเน้น 3 วิชาในชั้นประถมศึกษา โดยพยายามวิจัย ค้นคว้า หาวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย สนุกกับการเรียน ผลิตรูที่สอนใน 3 ด้านนี้อย่างได้ผลคืออย่างพอเพียง ทำให้นักเรียนสิงคโปร์ได้รับการปูพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง การเรียนการสอนในระดับนี้สูงขึ้นมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สิงคโปร์ยังมีการประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน และคอยปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ผู้นำระดับต่างๆ ตระหนักว่าการศึกษาไม่ใช่เรื่องวิชาการ วิชาชีพเท่านั้น แต่คือการพัฒนาพลเมือง พัฒนามนุษย์ จึงมีการส่งเสริมให้นักเรียนเล่นกีฬา ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรม ทำกิจกรรมที่จะช่วยให้เข้าใจคนอื่นและสังคม การพัฒนาทางบุคลิกนิสัย จริยธรรม การเรียนรู้เรื่องทางสังคมและชีวิตมนุษย์ด้วย พวกเขาคอยติดตามการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพื่อประเมินตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโลก และพยายามศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ ตามแนวคิด “โรงเรียนที่รู้จักคิด ประเทศที่รู้จักเรียนรู้” ซึ่งไม่ได้เป็นแค่คำขวัญลอยๆ แต่เป็นความเข้าใจจริงๆ ว่านี่คือการศึกษาที่สิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศบนเกาะเล็กๆ ที่มีทรัพยากรน้อยมากจะอยู่รอดและเติบโตต่อไปได้⁶³

6.3.3 ฮองกง

ฮ่องกง ตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติเพียง 4 คน แต่เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิรูปการศึกษาสูงและมีอำนาจในการบริหารจัดการที่รัฐมนตรี

⁶³วิทยากร เชียงกูล การสังเคราะห์ผลการวิจัยปฏิรูปการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร จีน เวียดนาม และไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) 2553.

กระทรวงศึกษาธิการต้องทำตาม ซึ่งต่างจากไทยที่ขบถตั้งคณะกรรมการชุดใหญ่ที่มีผู้บริหาร การศึกษาธิการเป็นประธานเอง จึงเป็นแค่ที่ประชุมรับฟังความคิดเห็นมากกว่าเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนผลักดันกำกับการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลจริงๆ เหมือนอย่างในฮ่องกง ปัจจัยที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาในฮ่องกงได้ผลมี 3 เรื่องคือ

1. การเตรียมการที่มีการออกแบบอย่างดี การให้โรงเรียนปฏิรูปหลักสูตรการเรียน การสอนใหม่ โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ใช้วิธีการจัดสัมมนาให้ผู้แทน จากโรงเรียน 12 แห่ง แห่งละ 6 คน ประกอบด้วย ผู้ดูแล (Supervisor) หนึ่งในคณะกรรมการโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และครูอาวุโส 2 คน มาเข้าร่วมสัมมนากันทั้งวัน โดยมีจะเริ่มจากให้ผู้นำชุมชนที่โดดเด่นมาพูดว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคม ต้องการการศึกษาแบบไหน สถาบันพัฒนาหลักสูตรเตรียมร่างหลักสูตรใหม่และขอให้ ผู้แทนจากโรงเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนกันถึงยุทธวิธีที่จะทำให้หลักสูตรใหม่ได้ผล มีการ สัมมนาแบบนี้เวียนไปหลายครั้งมากเพื่อเปิด โอกาสให้ผู้แทนจากทุกโรงเรียนได้มี ส่วนร่วม ทำให้ครูทุกโรงเรียนได้รู้สึกเป็นเจ้าของการปฏิรูปการศึกษาด้วย และพร้อมที่จะ ปรับตัวเพิ่มขึ้น การปฏิรูปหลักสูตรการเรียน การสอนทำให้ครูต้องเปลี่ยนแปลง ทำงาน หนักเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกัน**ทำให้อาชีพครูเป็นงานที่เป็นอิสระทำทายน่าภูมิใจเพิ่มขึ้น**

2. การบริหารจัดการเรื่องความเข้าใจ (Managing Perceptions) ประเด็นที่สำคัญ ประเด็นหนึ่งคือทำอย่างไรจะให้ประชาชนเข้าใจ เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมด้วย คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใช้วิธีการทำงานร่วมกับ สื่อมวลชนอย่างใกล้ชิด มีการจัดประชุมสัมมนาร่วมกันตั้งแต่ระดับบรรณาธิการ ถึงนักข่าว เพื่อให้สื่อมวลชนเข้าใจเรื่องแนวคิดหลักการปฏิรูปการศึกษาและนำไปเผยแพร่ต่อ สาธารณชน และการจัดสัมมนาใน 2 เรื่อง คือ สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และเราต้อง ปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ความรู้ทักษะใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ได้อย่างไร การส่งเสริมให้ประชาชนที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจและมีส่วนร่วมในการ ปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญ

3. การมีผู้นำที่เข้าใจปัญหาและมุ่งปฏิรูปให้ได้ผลจริง ผู้บริหารระดับสูงของ ฮ่องกงกล้าเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาอย่างเต็มที่ ผู้นำระดับต่างๆ ตระหนักว่าการปฏิรูปการศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ที่ต้องเปลี่ยนวิถีคิด หลักสูตร วิธีการสอนการเรียนใหม่หมด เพื่อให้การศึกษาตอบสนองสังคมและเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากได้ การปฏิรูปการศึกษาไม่ใช่แค่การปรับปรุงตามแก้ปัญหา ส่วนย่อย เช่น ปัญหานักเรียนบางกลุ่มเรียนอ่อนในบางสาขาวิชา แต่ต้องเปลี่ยนทั้งระบบ โครงสร้าง จึงจะแก้ปัญหาใหญ่ในภาพรวม และแก้ไขปัญหาลดลงในเรื่องต่างๆ ได้ ในขณะเดียวกัน

6.3.4 การปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผลในเชิงใช้เงิน

เชียงใหม่เป็นมณฑลใหญ่ที่มีอิสระในการบริหารตนเองได้สูง และมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจที่พึ่งอุตสาหกรรมไปเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่พึ่งภาคบริการด้านข้อมูลข่าวสารความรู้เป็นสัดส่วนสูง ดังนั้น จึงเอาใจใส่กับการปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะแบบใหม่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของมณฑลเชียงใหม่ สำหรับโลกในศตวรรษที่ 21

มณฑลเชียงใหม่จัดการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งรัฐบาลกลางตั้งแต่ปี ค.ศ.1985 ทำให้เชียงใหม่ปฏิรูประบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย รวมทั้งการวัดผลในโรงเรียน เพื่อให้สนองตอบการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่มุ่งผลิตแรงงานไปทำงานในเศรษฐกิจแบบใหม่ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ยกเลิกการสอบแบบปรนัยกาภาคถูกที่มักเน้นการท่องจำ เป็นการสอบแบบอัตนัย ที่นักเรียนต้องใช้ความรู้แบบบูรณาการจากหลายสาขาวิชาไปตอบมากขึ้น วัดความสามารถที่นักเรียนจะประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาไปตอบปัญหาใหม่ๆ ในชีวิตจริงได้มากขึ้น แต่ละมหาวิทยาลัยมีวิธีการสอบคัดเลือกเข้าที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น เลิกสอบเฉพาะวิชาสำคัญ 3 วิชา บวกกับวิชาที่คณะต้องการพิจารณาจากคะแนนการสอบร่วมกับคำรับรองของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และความเรียงที่ถือเป็นคำรับรองของนักเรียนเอง ฯลฯ

เนื่องจากการสอบวัดผลเป็นเรื่องที่ครูและนักเรียนให้ความสำคัญมากที่สุด ดังนั้น การปฏิรูปการสอบวัดผลจึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการปฏิรูปหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้ไปในทางเดียวกัน

การที่เชียงใหม่จัดการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้เอง ทำให้สามารถปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับมณฑลของตน หลักสูตรใหม่เปลี่ยนจากการสอนแบบบรรยายให้นักเรียนสะสมข้อมูลและความรู้ เป็นการสอนแบบให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่กว้างขวาง สัมพันธ์กับชีวิตและสังคมที่เป็นจริงเพิ่มขึ้น เน้นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงต่อไปได้ หลักสูตรใหม่ มี 3 ส่วน คือ 1. หลักสูตรพื้นฐาน 2. หลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ทักษะด้วยวิชาต่างๆ และ 3. หลักสูตรการสืบค้น เน้นการวิจัยและกิจกรรมนอกหลักสูตร ให้นักเรียนเลือกวิชาเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจของตนได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเลือกเรียนวิชาต่างๆ และคิดเป็นระบบเครดิตเหมือนนักศึกษามหาวิทยาลัย

มีการบูรณาการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเข้ากับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หลักสูตรจากส่วนกลางเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนและการแสวงหาความรู้เข้ากับการตั้งคำถามอย่างเอาการเอางานเพิ่มขึ้น การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนอย่างเป็นอิสระเพิ่มขึ้น เรียนอย่างสำรวจสืบค้นเพิ่มขึ้น รู้วิธีที่จะเรียนรู้กับคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์และอย่าง

สร้างสรรค์มากขึ้น เข้าร่วมและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคมที่เป็นจริงและเพื่อส่งเสริมสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น จุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงนักเรียนจากการเป็นผู้รับความรู้แบบนั่งฟังนิ่งๆ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

เชี่ยงไฮ้ส่งนักเรียนในมณฑลเข้าสอบในโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA ในปี ค.ศ. 2009 เป็นครั้งแรก และได้คะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 1 ทั้ง 3 วิชา เป็นผลมาจากการที่เชี่ยงไฮ้ได้บุกเบิกการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง เชี่ยงไฮ้สามารถเปลี่ยนการเรียนรู้แบบท่องจำเพื่อไปสอบ เป็นการเรียนแบบฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการความรู้ ทักษะ ไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งเป็นแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของโลกสมัยใหม่ได้ค่อนข้างดี นักเรียนเชี่ยงไฮ้จึงทำข้อสอบของ PISA ได้คะแนนสูง⁶⁴

6.4 การปฏิรูปการประเมินผล

เพราะหลักสูตร การตั้งมาตรฐานชีวิตต่างๆ ในภาคปฏิบัติเน้นที่เนื้อหา ครูอาจารย์ไทยซึ่งมีวัฒนธรรมในการเรียนรู้มาแบบเน้นการจำและเข้าใจเนื้อหา มากกว่าการรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหา ประยุกต์ใช้ได้ จึงกดดันที่จะสอนและวัดผลแบบเน้นเนื้อหา ที่ทำให้การศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทยล่าหลัง และมีปัญหามาก การวัดผลระดับชาติ เช่น (ONET) โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) อ้างว่าเป็นการวัดในเชิงวิเคราะห์ด้วย แต่ในทางปฏิบัติยังออกข้อสอบแบบปรนัยที่มีตัวเลือกให้เลือก ที่เน้นการจำเนื้อหา (รวมทั้งกรณีความแบบอัตวิสัยของผู้ออกข้อสอบ) อยู่นั่นเอง ทั้งการสอบคัดเลือกไปเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และมหาวิทยาลัยก็ใช้วิธีสอบวัดผลแนวเน้นการจำเนื้อหาเป็นหลัก ซึ่งแม้จะแยกคัดคนเรียนเก่ง คนท่องจำเก่ง มีความจำดี ได้จำนวนหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่วิธีการวัดผลและวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และถือเป็นวิธีวัดผลที่ล่าหลังสำหรับโลกศตวรรษที่ 21

การวัดผลที่เป็นการท่องจำข้อมูลกลายเป็นตัวกำหนดวิธีการเรียนการสอนแบบท่องจำข้อมูล ทำให้นักเรียนพัฒนาสมองได้จำกัด ทำให้นักเรียนที่พ่อแม่มีฐานะดีและปานกลางต้องไปเรียนกวดวิชาในตอนเย็นและเสาร์อาทิตย์โดยครูกวดวิชาโดยเฉพาะกันมาก ส่วนใหญ่คือถือการกวดวิชาเพื่อหวังทำคะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้ดีขึ้น

⁶⁴OECD Shanghai and Hong Kong Two Distinct Examples of Education Reform in China, OECD 2011.

ทั้งพ่อแม่ในเมืองใหญ่ต้องยอมบริจาคเงินจำนวนมากให้โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เพราะมีความเชื่อว่าการศึกษาที่ลูกได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนเหล่านี้จะทำให้ลูกมีโอกาสสอบเข้ามหาวิทยาลัยรัฐในขณะที่ต้องการเพิ่มขึ้นได้อย่างสำคัญ การที่โรงเรียนที่มีชื่อเสียง คนอยากเข้ามาก มีการรับเรียกเงินบริจาคซึ่งอาจทำในนามสมาคมผู้ปกครอง ก็เนื่องจากมีดีมานด์ของคนที่ยากเข้ามาเรียนมาก แต่โรงเรียนที่มีชื่อเสียงรับได้น้อย จึงเปิดช่องให้โรงเรียนหาเงินบริจาคที่เรียกกันว่าเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะ (กินเปล่า) ได้ โดยอ้างว่าผู้ปกครองสมัครใจบริจาคเอง ไม่ได้กะเกณฑ์บังคับ แต่ต่างฝ่ายต่างก็รู้กันเป็นนัยๆ ว่า คนที่บริจาคมาก ลูกก็มีโอกาสได้เข้ามาก ปัญหาเรื่องการเรียกร้อง “เงินกินเปล่า” หรือ “เงินบริจาค” นี้เกิดจากหลายสาเหตุ รวมทั้งการที่โรงเรียนทั่วประเทศมีคุณภาพต่างกันมากไป แต่เรื่องการสอบวัดผลแบบท่องจำเพื่อแข่งขันกันเข้าคณะและมหาวิทยาลัยที่เป็นที่นิยมก็เป็นสาเหตุหนึ่ง รวมทั้งปัญหาที่เชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ การจะแก้ไขปัญหานี้ต้องคิดหาแนวทางแก้ไขระบบการศึกษาทั้งระบบ ถ้าพึ่งแค่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการออกคำสั่งประกาศว่าต่อไปนี้ห้ามโรงเรียนเรียกเก็บเงินกินเปล่า คงจะไม่ได้ผล

ในเรื่องการวัดผลนี้ คณะผู้วิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากมูลนิธิสถาบันพัฒนาประเทศไทย ได้ให้ข้อเสนอในการปรับปรุงการวัดและประเมินผลซึ่งรวมทั้งการประเมินครูและโรงเรียนด้วย เป็นแนวทางดังนี้

ข้อเสนอในการจัดการประเมินและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

1. สนับสนุนวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน (performance-based assessment) หรือการประเมินการทำงานตามสภาพจริง (authentic assessment) ในระดับชั้นเรียน สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา
2. ในการประเมิน (ผลผู้เรียน) ระดับชาติ ควรประเมินความเข้าใจ (literacy-based assessment) ในเรื่องที่สำคัญเช่น การอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเข้าใจเชิงลึก ไปแก้ปัญหาที่เผชิญในชีวิตจริงได้ ตัวอย่างเช่น การสอบ PISA ใน 3 วิชา สำหรับนักเรียนนานาชาติอายุ 15 ปี ที่ OECD เป็นผู้จัดทำ
3. ปรับมาตรฐานและตัวชี้วัด (ในหลักสูตร) ให้น้อยลงและแม่นยำในการวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ทักษะและการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 รวมทั้งให้สะท้อนพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างชัดเจน⁶⁵

⁶⁵ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ เล่มเดิม

ในเรื่องการวัดผลนั้น อาจผสมผสานการสอบเพื่อตัดสิน (SUMMATIVE TEST) เช่น การสอบปลายภาคในระดับชาติหรือสอบเข้ามหาวิทยาลัย ที่มีผลได้ผลเสียสูง กับ การสอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (FORMATIVE TEST) เช่น การประเมินผลของครูเมื่อสิ้นสุดแต่ละบทเรียนหรือแต่ละภาคการศึกษาเพื่อที่ครูจะได้ทราบถึงพัฒนาการและจุดบกพร่องของนักเรียน และครูจะได้ออกแบบวิธีการสอนให้เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน

การสอบแบบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ถือว่ามิผลได้ผลเสียต่ำกว่าแบบแรก และมีข้อดีคือนักเรียนจะไม่เครียดมาก ครูก็ไม่ถูกกดดันให้เน้นสอนเนื้อหาวิชาที่ออกแบบเหมือนกับการสอบเพื่อตัดสินระดับชาติ และครูจะมีอิสระในการสอนทักษะที่มีความสำคัญสำหรับนักเรียน

ประเทศที่ใช้การสอบแบบหลังนี้ในชั้นเรียนส่วนใหญ่ ยกเว้นตอนมัธยมศึกษาตอนปลายคือ ฟินแลนด์ที่ครูมีอิสระอย่างยืดหยุ่นในการเลือกวิธีเรียนและวัดผล แต่ทั้งนี้เพราะระบบผลิตฝึกหัดกับครูของฟินแลนด์มีคุณภาพสูงด้วย นักเรียนฟินแลนด์จึงไม่ค่อยเครียดและเรียนได้ดี นักเรียนส่วนใหญ่ทำคะแนน PISA ได้ค่อนข้างสูงแบบได้คะแนนไม่ทิ้งห่างกันนัก ทำให้ได้ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศสูงด้วย การสอบแบบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะช่วยให้ครูรู้จักที่จะช่วยพัฒนาเด็กกลุ่มอ่อนได้ เป็นการลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างนักเรียนและช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยของนักเรียน

สำหรับประเทศไทย ปัญหาที่นักการศึกษาจาก OECD-UNESCO ชี้ให้เห็นประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าสำคัญคือ ครูอาจารย์ไทยขาดการศึกษาเรื่องหลักการวิธีการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยอย่างมาก จำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาเรื่องนี้โดยเร่งด่วน โดยอาจต้องศึกษาจากประเทศที่มีพัฒนาการองค์ความรู้ในเรื่องนี้สูง และระดมสมอง การจัดการฝึกอบรมครูอาจารย์ในเรื่องวิธีการประเมินผลที่ได้อย่างจริงจังและทั่วถึง⁶⁶

6.5 การปฏิรูปการประเมินผลตามแนวทางโครงการ PISA ของ OECD

แนวทางวิธีการการประเมินผลที่เราควรใช้เป็นบทเรียนในการปฏิรูปการศึกษาของไทยคือ โครงการทดสอบนักเรียนนานาชาติตามโครงการ PISA ขององค์กรเพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)⁶⁷ ซึ่งวัดว่านักเรียนอายุ 15 ปี ที่เรียนภาค

⁶⁶Joint OECD-UNESO เล่มเดียวกัน

⁶⁷OECD The Organization for Economic Cooperation and Development องค์กรเพื่อการร่วมมือกับทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ที่จัดตั้งโดยประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีรายได้สูง เช่น สหรัฐฯ ประเทศในยุโรปตะวันตก ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปัจจุบัน OECD มีสมาชิก 34 ประเทศ รวมทั้งโปแลนด์ ฮังการี ตุรกี ชิลี เม็กซิโก และเกาหลีใต้ด้วย

บังคับจบหรือใกล้จบมีความรู้ทักษะที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริงในอนาคตได้คือน้อยเพียงไร ซึ่งโยงไปถึงความสามารถของพลเมืองในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศนั้นๆ ในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับนักการศึกษาชั้นนำในกลุ่มประเทศ OECD ว่า **หลักการประเมินผลที่ดีจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุด** ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผล จะต้องศึกษาและปฏิรูปเรื่องการประเมินผลให้สอดคล้องกับการปฏิรูปหลักสูตรด้วย

คณะกรรมการโครงการ PISA วิเคราะห์ว่าความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นตัวชี้วัดศักยภาพแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การรู้เรื่องแบบใช้งานได้ (Literacy) ในสามด้าน คือ **การรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematic Literacy) และการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy)** โดยมุ่งประเมินความรู้ความสามารถในการตอบโจทย์แบบคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาของนักเรียนมากกว่าเน้นการจดจำเนื้อหา

เป้าหมายการประเมินของ PISA คือ **การประเมินเพื่อชี้อนาคต** เนื่องจากการวิจัยต่อเนื่องมาหลายปี พบว่า ระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งวัดโดยการรู้เรื่องในวิชาสำคัญสะท้อนถึงต้นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่เกี่ยวข้องหรือทำนายศักยภาพในการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมของแต่ละประเทศได้ดีกว่าการวัดในแง่ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ

โครงการนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างนักเรียนอายุ 15 ปี จากจังหวัดต่างๆ โรงเรียนประเภทต่างๆ และจากชนชั้นทางสังคมต่างๆ แบบมุ่งให้เป็นตัวแทนของประเทศหรือเขตเศรษฐกิจเพื่อหาข้อมูลแบบถ่วงเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงของประเทสนั้น ไม่ได้คัดเลือกนักเรียนเก่งมาสอบแข่งขันกัน จึงเป็นการ**ประเมินผลที่สะท้อนภาพสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนจากประเทศ (และเขตเศรษฐกิจ) ต่างๆ โดยเปรียบเทียบได้ค่อนข้างดี** จนรัฐบาลและบริษัทต่างๆ ขอมอบที่จะใช้การประเมินของ PISA เป็นดัชนีชี้วัดว่าประเทศหรือเขตเศรษฐกิจนั้น มีการพัฒนาคุณภาพของคนมากน้อยเพียงไร มีศักยภาพในการที่รัฐบาลและบริษัทต่างๆ จะเข้าไปลงทุนและพัฒนาทางเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงไรด้วย ดังนั้นหลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการประเมินผลนักเรียนของโครงการ PISA นี้มาก และพยายามปฏิรูปการจัดการศึกษาในประเทศของตน เพื่อให้นักเรียนทำคะแนนได้ดีขึ้นในการประเมินผลครั้งต่อไป

ปัจจัยอะไรที่ให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

คณะกรรมการโครงการ PISA 2009 ได้วิจัยถึงปัจจัยที่ทำให้นักเรียนบางประเทศ/เขตเศรษฐกิจ มีผลการประเมินสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิกกลุ่ม OECD พบว่า **ครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อที่สำคัญมากที่สุด** ไม่ใช่เรื่องแค่ความรู้ ความสามารถในการสอนเท่านั้น การ**สร้างความไว้วางใจ**ให้นักเรียนชอบการเรียนรู้ ไม่มาสายหรือหนีเรียน มีวินัยในตนเอง บรรยากาศในห้องเรียนสงบ เอื้ออำนวยต่อการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น ปัจจัยวัสดุการเรียนการสอน (Instruction materials) เช่น **หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบ ส่งผลกระทบต่อที่สำคัญเช่นกัน** แต่ทรัพยากรที่เป็นวัตถุบางอย่างไม่ส่งผลกระทบต่อทางบวก แต่มีสหสัมพันธ์กับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของโรงเรียนเท่านั้น เช่น อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

ผลการประเมินไม่ถึงถึงผลกระทบต่อทางบวกของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ตรงกันข้าม ข้อมูลชี้ว่านักเรียนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุดกลับมีคะแนนต่ำที่สุดทั้งสามวิชา ผลเช่นนี้ปรากฏมาตั้งแต่การทดสอบ PISA ในปี 2003 และ ปี 2006 เช่นกัน **ข้อสำคัญมากกว่าประเด็นว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมากน้อยเพียงใด อยู่ที่การแนะนำดูแลให้นักเรียนรู้จักใช้และแบ่งเวลาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม**

โครงการ PISA ยังเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนและนักเรียนของประเทศต่างๆ ด้วย ข้อมูลที่ครูใหญ่ของไทยรายงานบอกเป็นจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลนทรัพยากรการเรียน ทั้งในปี 2006 และปี 2009 ที่มีการทดสอบ PISA นักเรียนขาดครูที่คุณภาพดีตรงสาขาอยู่มากและในช่วงห่างกัน 3 ปี ขาดเพิ่มขึ้นทุกสาขาวิชา ใน 3 วิชาที่ประเมิน สาขาที่ขาดมากที่สุด คือ คณิตศาสตร์ (จาก 30% เพิ่มขึ้นเป็น 45% ของนักเรียนทั้งหมด) รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย

สำหรับทรัพยากรด้านวัตถุของไทย ปรากฏข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงชัดเจนสองส่วนคือ ทรัพยากรการเรียนที่ลดลง ได้แก่ วัสดุการเรียนการสอน วัสดุห้องสมุด และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ส่วนทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

วัสดุการเรียนการสอน (Instructional materials) เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบ ใน PISA 2006 ครูใหญ่รายงานว่ามึนักเรียน 39% ขาดแคลนหรือไม่เพียงพอ แต่ใน PISA 2009 จำนวนนักเรียนที่ขาดแคลนเพิ่มขึ้นเป็น 48% กลุ่มที่ขาดเพิ่มมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล กศท. (จาก 14% เป็น 62%) ส่วนกลุ่มคะแนนสูง คือ กลุ่มโรงเรียนสาธิต ไม่มีนักเรียนขาดแคลนและไม่เปลี่ยนแปลง (0%)

ทรัพยากรการเรียนไม่ได้มีแต่คนและวัตถุ แต่ยังรวมถึงเวลา วิธีการ และเรียนด้วยนักเรียนที่ผ่านการเรียนชั้นอนุบาลมาก่อนมีผลการประเมินสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียน

ชั้นอนุบาล การกวดวิชาในชั้นเรียนพิเศษนอกโรงเรียนไม่ส่งผลทางบวกต่อผลการเรียนรู้ที่ PISA ใช้ในการประเมิน ตรงกันข้ามกลับส่งผลทางลบ

อย่างไรก็ตาม เรื่องที่สำคัญกว่าเรื่องทรัพยากรคือเรื่อง**คุณภาพของครู และวิธีการสอนการเรียน ที่มีประสิทธิภาพ** ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของบริษัทที่ปรึกษา MCKINSEY ผู้ได้รับมอบหมายจากโครงการ PISA ให้ทำวิจัยเพื่อหาคำอธิบายว่า ทำไมนักเรียนบางประเทศ เช่น**ฟินแลนด์**จึงเรียนในสาขาวิชาสำคัญที่ PISA ใช้ประเมินได้ดีกว่าประเทศอื่นๆ รายงานเรื่อง WHAT WORKS IN EDUCATION ของ MCKINSEY ได้ สรุปว่า มี 3 ปัจจัยที่สำคัญคือ

1. การที่**ฟินแลนด์**มีครูที่มีคุณภาพสูง คัดเลือกคนเก่งมาเป็นครูและครูเรียนจบปริญญาโท สำหรับโรงเรียนขั้นพื้นฐานทั่วทั้งประเทศ
2. มีการฝึกอบรมครูให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
3. มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีที่สุดแก่นักเรียนทุกคนทั้งประเทศอย่างเสมอหน้ากัน พัฒนาโรงเรียนและนักเรียนที่เรียนช้าให้มีคุณภาพสูงใกล้เคียงกันให้มากที่สุด⁶⁸

สรุปและนัยทางการศึกษาในโครงการทดสอบ PISA 2009

เซี่ยงไฮ้-จีน เข้าทดสอบ PISA ครั้งแรกในปี 2009 เป็นอันดับ 1 ทุกวิชา ประเทศในเอเชีย เช่น **สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฮังการี ไต้หวัน เกาหลีใต้** มีผลการประเมินอยู่ใน 5-10 อันดับต้นของทุกวิชา ขณะที่**ไทย**อยู่อันดับก่อนไปทางท้าย การที่นักเรียนมีผลการประเมินโดยเฉลี่ยทั้งประเทศสูง ไม่ขึ้นกับค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพราะ**เซี่ยงไฮ้-จีน** มีค่า GDP ต่อหัวต่ำกว่าประเทศสมาชิก OECD **ความมั่งคั่งหรือรายได้ของประเทศไม่ใช่ตัวกำหนดคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หากแต่ขึ้นอยู่กับนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลของประเทศหรือเขตเศรษฐกิจนั้นๆ มากกว่า**

ผลการประเมินนักเรียนนานาชาติของ PISA แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลจากเป้าหมายความเข้มแข็งทางการศึกษาและไม่สามารถเตรียมเยาวชนให้มีศักยภาพในการแข่งขันในอนาคตได้สิ้นนัก นักเรียนไทยมีผลการประเมินเฉลี่ยต่ำทุกวิชา **ทั้งยังมีความแตกต่างในระหว่างโรงเรียนกลุ่มต่างๆ อย่างมาก ไม่เฉพาะเรื่องผลการเรียนรู้ แต่มีความแตกต่างในระหว่างทรัพยากรการเรียนและปัจจัยของการเรียนรู้ด้วย** เป็นต้นว่าระหว่างนักเรียนในเมืองใหญ่ เช่น ในกรุงเทพฯ แตกต่างกับนักเรียนในชนบท เช่น ในภาคใต้ และภาคอีสาน นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีผลการเรียนรู้ต่างจากโรงเรียนกลุ่มอื่นๆ มาก

⁶⁸WWW.MCKINSEY.COM

ราวกับมาจากคนละประเทศ แสดงว่าประเทศไทยมีความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาสูง และข้อมูลชี้ว่านักเรียนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงมีดัชนีทรัพยากรเพิ่มสูงขึ้น แต่กลุ่มที่ได้คะแนนต่ำมีเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ นั่นก็คือ กลุ่มที่อ่อนแอไม่ได้รับการสนับสนุนในปัจจุบันการเรียนรู้อย่างพอเพียง

แม้ประเทศไทยจะมีนักเรียนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงอยู่ส่วนหนึ่งแต่ก็มีน้อยมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำซึ่งมีอยู่อย่างท่วมท้น ความอ่อนแอของของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสามารถส่งผลกระทบต่อศักยภาพของบุคคลทั้งในทางส่วนตัวและในตลาดแรงงานต่อไปได้ **รัฐบาลไทยจะต้องทบทวนว่าทำอย่างไรจึงจะปฏิรูปการเรียนการสอนในทุกโรงเรียนให้มีคุณภาพมากพอที่จะช่วยให้เยาวชนไทยได้รับทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการไปใช้ชีวิตในอนาคต**

นอกจากการประเมินผลแบบ PISA ซึ่งเป็นการประเมินกึ่งอัตโนมัติที่ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้ความรู้/ทักษะที่ใช้งานได้แล้ว ยังมีการประเมินผลในแนวคล้ายกันในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยคือ ระบบ International Baccalaureate (IB) ของ Cambridge International ซึ่งใช้ในอังกฤษ หลักสูตรนานาชาติทั่วโลกและหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย เม็กซิโก ตุรกี ได้นำไปใช้มากขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนจากการประเมินโดย World Economic Forum สูงขึ้น เห็นได้ชัดที่สุดในกรณีของออสเตรเลีย⁶⁹ ประเทศไทยควรวิจัยศึกษาในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น

6.6 เราจะปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลของไทยอย่างไร

1) ปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการทำงานของสมองของเด็กวัยต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้งานได้⁷⁰ รวมทั้งส่งเสริมให้เด็กใฝ่รู้ รักการอ่าน ใฝ่วิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต่อไปได้ เช่น การสอนภาษาควรสอนแบบธรรมชาติ (WHOLE LANGUAGE)⁷¹ การสอนทุกเรื่องใช้สื่อหลายชนิด สอนแบบเชื่อมโยงความหมายเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและความรู้เดิมของนักเรียน การทดลองและฝึกภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้น ฝึกการจำแบบเชื่อมโยง (ไม่ใช่จำเป็นส่วนๆ แบบนกแก้ว

⁶⁹Maxwell, Daniel and Peerasit Kmnuansilpa Noplace For Timidity in Education Reform Bangkok Post 23 July 2015.

⁷⁰วิทยากร เชียงกูล. เรียนลึก รู้ไว ใฝ่สมองอย่างมีประสิทธิภาพ. สถาบันวิทยาการการเรียนรู้, 2548.

⁷¹เช่นที่มีการทดลองทำในโรงเรียนสาธิตบางนา และ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย คูได้จาก วิวัฒน์ คณิตธรรม นิตย์ และ ชื่นขวัญ บุญทวี บก. เรื่องดีๆ ในวงการศึกษไทย โครงการเว็บไซต์นิวสกูล 2551 www.news-school.in.th

นกขุนทอง) เรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ในชีวิตและสังคมมากขึ้น เรียนรู้จักรรรมชาติของตนเอง เรื่องชุมชน สังคม รวมทั้งธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรควรจัดให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละชั้นตอน และเน้นให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดรวบยอดที่สำคัญ รู้ว่าปัญหาสำคัญคืออะไร เรียนไปเพื่อใช้ประโยชน์อะไร ไม่ใช่ครอบคลุมวิชาจำนวนมากและมีแต่ข้อมูลรายละเอียดที่นักเรียนต้องเรียนแบบท่องจำเพื่อไปสอบ

ระดับปฐมวัย เป็นพื้นฐานที่สำคัญ และเด็กวัยนี้สมองกำลังเรียนรู้ได้เร็ว ต้องพัฒนาครูที่เก่งและเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก สอนแบบเตรียมความพร้อมเรื่องความฉลาดในทุกด้าน โดยเน้นการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเล่น ทำกิจกรรมต่างๆ ดนตรี ศิลปะ กีฬา การเรียนภาษาไทยแบบธรรมชาติ ฯลฯ **ระดับประถมศึกษาตอนต้น** ก็สำคัญเช่นกัน ควรเน้นภาษาไทยให้ใช้งานได้ โดยเฉพาะการอ่านแบบเอาเรื่องหรือการอ่านแบบจับใจความได้ เพราะนี่คือพื้นฐานสำคัญที่จะไปเข้าใจแนวคิดรวบยอดของคำต่างๆ และเรียนวิชาต่างๆ ต่อไปได้ดี การเรียนภาษาไทยควรสอนให้นักเรียนเรียนรู้จักการอ่านนิทาน นิยายได้อย่างเพลิดเพลิน และฝึกทักษะการจับใจความ ไม่ใช่การสอนท่องจำกฎไวยากรณ์ที่น่าเบื่อ ต้องฝึกครูภาษาไทยใหม่ให้รู้จักวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การปฏิรูปเรื่องการเรียนการสอนภาษาไทยให้เด็กอ่านได้ รักการอ่าน เป็นเรื่องสำคัญ เพราะมีการพบว่ามึนนักเรียนระดับชั้นประถม 3-4 ที่ยังอ่านไม่ค่อยได้จำนวนมาก แม้แต่นักเรียนชั้นมัธยมต้นสายอาชีพศึกษาก็ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยได้ดี

ถัดจากเรื่องภาษาก็ควรเรียน**คณิตศาสตร์** และ**วิทยาศาสตร์เบื้องต้น**ชนิดที่เชื่อมโยงและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ สร้างและฝึกอบรมครูวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่สามารถสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้เข้าใจง่าย สนุก และให้ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พัฒนาระบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์อย่างขนานใหญ่ ใช้วิธีการสอน สื่อการสอน การเล่นเกมให้เด็กเรียนรู้ไปทีละขั้นตอน และเข้าใจแนวคิดรวบยอดของกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เช่น บวก ลบ คูณ หาร และวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับเรื่องธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้แบบเชื่อมโยงกับเรื่องจริงในชีวิตประจำวัน และพัฒนาความสนใจเรียนรู้ต่อไปได้

สำหรับการศึกษาทุกระดับ ครูอาจารย์ พ่อแม่ และผู้ปกครอง **ควรตระหนักว่าความอยากเรียนรู้ ความตั้งใจเรียนรู้ของผู้เรียน**เป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เด็กก่อนวัยเรียนทุกคนมีธรรมชาติที่อยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม แต่ถ้าถูกพ่อแม่ ครูตีตบหรือดุว่าพูดมาก เด็กจะเลิกถามและเลิกอยากรู้อยากเห็น **นี่คือปัญหาสำคัญของการเลี้ยงดูและการสอนแบบเก่า ที่เน้นการใช้อำนาจ คำสั่ง และระเบียบวินัยมากเกินไป จนทำลายการใฝ่รู้**

ของเด็กที่เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ พ่อแม่และครูจะต้องคิดใหม่ ทำใหม่ ส่งเสริมให้นักเรียนช่างสังเกต ช่างซักถาม อยากเรียนรู้ อยากอ่าน อยากฟัง อยากดู อยากทำโน่นทำนี่ จึงจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กรักการเรียนและเรียนได้ดี การแนะนำการสอน ต้องสนใจทำที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองของเด็ก และเขวachsenพร้อมที่จะเรียนรู้ ได้อย่างหลากหลาย หากมีสภาพ บรรยากาศที่เป็นมิตร ผู้ปกครอง/ครูใจกว้าง ไม่เข้มงวด แบบชอบคุมมากเกินไป

การสอนให้เด็กมีวินัยในตนเองอย่างมีจิตสำนึก รู้ว่าสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับ ตัวเขาเองเป็นเรื่องสำคัญด้วยเช่นกัน โดยต้องหาวิธีสอนให้เด็กเข้าใจความจำเป็นของวินัย และเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบด้วยตัวเอง ซึ่งอาจมีการดู การวิจารณ์ การลงโทษตามแต่ละ กรณีอย่างเหมาะสมกับแต่ละเรื่องมีเหตุผลที่อธิบายให้เด็กเข้าใจได้ การลงโทษแบบเฉียด ติหรือดูแบบเพื่อทำให้เด็กกลัวหรือเครียดตลอดเวลาหรือส่วนใหญ่ไม่ใช่การสอนวินัย อย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะไม่ผลเลยด้วยซ้ำ เพราะเด็กอาจแสร้งทำเป็นมีวินัยต่อ หน้าผู้ปกครอง/ครู เช่น นั่งเงียบเพื่อเอาตัวรอด แต่กลับหลังแล้วก็ไม่ทำตาม เพราะว่า พวกเขาไม่ได้เข้าใจด้วยตนเองว่าวินัยในเรื่องนี้คืออะไร มีประโยชน์ต่อตัวเขาและการอยู่ ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมได้ดียิ่งขึ้นอย่างไร

การสอนเรื่องจริยธรรม การพัฒนาอุปนิสัย ความประพฤติ ค่านิยมที่ดี ก็ต้องใช้หลัก จิตวิทยาการเรียนรู้ มากกว่าเรื่องการบังคับขู่เข็ญให้นักเรียนท่องจำ ค่านิยมที่ดีแบบท่อง ไปเปล่าๆ โดยไม่ได้เข้าใจเนื้อหาหรือเห็นด้วยอย่างแท้จริง

ในเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้ สิ่งสำคัญมากเรื่องหนึ่งคือการทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ ในตัวเองว่าเขาเรียนรู้ได้ จะทำให้เขาอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้นและเรียนรู้ได้ดีขึ้น พ่อแม่ และครูที่รู้จักชมเด็กที่มีพัฒนาการดีขึ้น จะช่วยส่งเสริมให้เด็กอยากเรียนรู้และได้ดีขึ้น ขณะที่ การดูค่าว่ากล่าวตำหนิ โดยเฉพาะถ้าทำแบบเป็นประจำมากไป ทำเป็นกรณีทั่วไปมากกว่า การว่ากล่าวเฉพาะเรื่องอย่างเหมาะสมเป็นผลลบต่อเด็ก เพราะจะทำให้เขาไม่ภูมิใจไม่มั่นใจ ในตัวเอง คิดว่าตัวเองโง่กว่าเพื่อน คงจะเรียนต่อไม่ไหวเลยก็ต่อ ไม่อยากเรียน ทั้งๆ ที่สมอง เด็กทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และมีโอกาสเรียนรู้พัฒนาตัวเองได้ดีขึ้น ถ้าพวกเขา ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม เช่น เด็กที่เรียนอ่อน เรียนช้าไม่ทันเพื่อน ไม่ชอบอ่าน ไม่ตั้งใจเรียน ผู้ปกครองครูต้องศึกษาหาสาเหตุที่แท้จริงและหาทางช่วยเหลือพวกเขาให้ ถูกทาง

ปัญหาที่เด็กไทยออกจากระบบการศึกษากลางคัน เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือแม้แต่มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นสัดส่วนสูง มาจากทั้งสาเหตุความยากจนและปัญหา สังคมสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งมาจากปัญหาเด็ก ถูกครูที่ไม่เข้าใจจิตวิทยาเด็ก ดูค่า ตำหนิมากจนทำลายความภูมิใจ ความตั้งใจทำให้เด็กที่เรียนได้ช้าอยู่แล้วยิ่งเรียนตามเพื่อน

ไม่ทัน และเลขไม่อยากเรียนต่อ

ปัญหาสำหรับเด็กไทยในยุคปัจจุบันมีปัญหานึงที่ยังไม่ค่อยมีการกล่าวถึงมากคือ เด็กและเยาวชนใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สื่อทางสังคมเร็วเกินไป และใช้มากเกินไป ทั้งๆ ที่มีผลกระทบต่อด้านลบ โดยเฉพาะเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี ไม่ควรให้มีหรือใช้โทรศัพท์มือถือ เพราะพวกเขาจะได้รังสีที่ทำให้เสี่ยงต่อเนื้องอกและมะเร็งในสมอง สูงกว่าผู้ใหญ่มาก เนื่องจากเด็กเล็กมีหัวกะโหลกที่บางกว่าเส้นใยสมองเด็กดูดซับรังสีจากคลื่นโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้นานกว่า แม่แต่เด็กโตหรือผู้ใหญ่ก็ควรใช้อย่างระมัดระวัง เช่น ใ้ใช้ให้ห่างจากหูและตาให้น้อยเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ยังเพิ่มเรื่องสายตา อ้วนมากไป เพราะคิดเกมไม่ได้ไป ออกกำลังกาย มีปัญหาเรื่องสมาธิสั้นหรือขาดสมาธิที่จะอ่านหนังสือหรือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นระยะเวลาสั้น รวมทั้งมีปัญหาทางจิตวิทยาและสังคมอื่นๆ เช่น มีการพัฒนาด้านความสัมพันธ์และพัฒนาการทางสังคมด้อยลง โดยเฉพาะเด็กที่เริ่มใช้แต่เล็กหรือใช้มากเกินไป ยิ่งเกิดปัญหามาก บางประเทศมีกฎหมายห้ามหรือเตือนประเด้นี้ ควรจะมีการค้นคว้า วิจัย เผยแพร่ความรู้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เด็ก เยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น เพราะการใช้สื่อสมัยใหม่เหล่านี้ เป็นดาบ 2 คม มีทั้งประโยชน์และโทษ ถ้าไม่รู้จักการใช้ที่เหมาะสม⁷²

2) ปฏิรูปการประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้นและการคัดเลือกคนเข้าสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในแนวใหม่ เน้นเป้าหมายเพื่อช่วยพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าการเน้นเรื่องใครแพ้ถูกคัดออก การประเมินผลที่ดีควรยืดหยุ่น หลากหลายกว่าการสอบแบบมาตรฐานที่ทุกคนต้องมาสอบเหมือนกัน และคิดเป็นคะแนนสูงต่ำเปรียบเทียบกับกัน เพื่อคัดคนส่วนน้อยไปเรียนต่อ วิธีการสอบแบบแข่งขัน แม้จะจำเป็นระดับชั้นประโยคเพื่อจะคัดเลือกคนที่เหมาะสมให้ได้ไปเรียนสูงขึ้น แต่ไม่ควรทำทุกชั้นปีเป็นผลเสียทางจิตวิทยาสำหรับเด็กที่ได้คะแนนต่ำ ซึ่งเป็นเด็กส่วนใหญ่ ทำให้พวกเขาขาดความภาคภูมิใจในตัวเอง และยิ่งเรียนรู้พัฒนาตัวเองได้น้อยลงไปอีก กลายเป็นผลเสียต่อการพัฒนาประชาชนส่วนใหญ่

ตัวอย่างของประเทศฟินแลนด์ที่นักเรียนมีผลการเรียนรู้เฉลี่ยสูงทั้งประเทศ ครูและผู้อำนวยการแต่ละโรงเรียนจะเป็นผู้ร่วมกันประเมินนักเรียนเอง ตามพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนจะมีการสอบมาตรฐานระดับชาติเฉพาะตอนนักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น⁷³

⁷²Children Face Higher Health Risk From The Cell Phones ค้นได้จาก www.md.com/children/news/20140819Dangers Posted By Smartphones on Kids ค้นได้จาก www.How to Learn.com

⁷³LORRAINE FRASSINELLI “EDUCATION REFORM IN FINLAND” AUGUST 18 2006 สืบค้นจาก www.google.com

การจะเปลี่ยนวิธีการประเมินผลแบบใหม่ได้ ต้องเปลี่ยนนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นสายสามัญแบบแพ็คต้อออก คัดคนส่วนน้อยและทอดทิ้งให้คนที่เหลือออกกลางคัน หรือไปเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำกว่า ควรพัฒนาการศึกษาสายวิชาชีพให้มีคุณภาพน่าสนใจเรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง หางานได้ดีเพิ่มขึ้น รวมทั้งควรแทรกเรื่องวิชาชีพในโลกยุคปัจจุบันเข้าไปในการศึกษาแบบสามัญทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาด้วย เพื่อที่การศึกษจะได้สัมพันธ์กับโลกการทำงานในชีวิตจริงและคนที่ได้เรียนไม่ว่าในระดับใดสามารถได้ประโยชน์แบบใช้งานได้ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปได้

ปัจจุบันทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน ใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยสูง แต่เป็นการเติบโตทางปริมาณในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์มาก ผลิตภัณฑ์ที่มีความรู้ทักษะมีคุณภาพโดยรวมค่อนข้างต่ำ หรือใช้งานในโลกจริงน้อย บัณฑิตที่จบปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ว่างงานสูงหรือไปทำงานที่ความจริงแล้วไม่ต้องเสียเวลาเรียนในมหาวิทยาลัยถึง 4 ปี ก็ทำงานประเภทนั้นได้ จากประเด็นนี้ เราควรปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมเพื่อประโยชน์คนส่วนใหญ่ทั่วประเทศมากกว่าคนส่วนน้อยที่ได้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา ส่งเสริมศักยภาพที่มีความหลากหลายของคนทั้งหมดอย่างกว้างขวางยืดหยุ่น เช่น พัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษา เทคโนโลยี ศิลปะ ดนตรี การสร้างสรรค์ต่างๆ ให้มีคุณภาพ เด็กเยาวชน ประชาชนเข้าถึงการศึกษาประเภทต่างๆ ได้สะดวกขึ้น ใครอยากเรียนอะไรที่ถนัดหรือสนใจก็มีช่องทางที่จะเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวางและมีคุณภาพ

สำหรับการประเมินผลระดับชาติของประเทศไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 นำจะศึกษาจากการทดสอบนักเรียนระหว่างชาติในโครงการ PISA ขององค์กร OECD ซึ่งออกแบบการวัดผลแบบเน้นความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนมากกว่าวัดการท่องจำตามตำรา⁷⁴

การปฏิรูประบบประเมินผลที่ทันสมัยกว่านี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดวิธีการสอนของครู ต้องจัดสัมมนาฝึกอบรมครูอาจารย์ที่ยังเคยชินกับการสอนแบบเก่าให้เข้าใจใหม่ว่าการศึกษาเป็นเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อตีความข้อมูล คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหา ไม่ใช่การท่องจำข้อมูล เราจึงจะปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพใช้งานได้ และสร้างพลเมืองที่ฉลาดรับผิดชอบไปแก้ไขปัญหาและแข่งขันและร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ได้อย่างแท้จริง

⁷⁴<http://pisathailand.pisa.ac.th>

3) ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF DIRECTED LEARNING)⁷⁵

การจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเองอย่างมากด้วย ผู้เรียนแต่ละคนมีจังหวะการเรียน ท่วงทำนองการเรียน ความชอบ ความถนัดแตกต่างกัน ถ้ามีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลแบบยืดหยุ่น จะช่วยให้เด็กรักการเรียนและเรียนได้ดีขึ้น

ผู้ใหญ่ควรช่วยกันทำให้เด็กเป็นคนรักการอ่าน การเรียนรู้ โดยเริ่มจากการอ่านหนังสือนิทาน นิยาย วรรณกรรม เพื่อความเพลิดเพลิน และส่งเสริมสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของเด็กๆ ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด การวิจัยพบว่าเด็กที่มีความสุขจะเรียนและสอบได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ค่อยมีความสุข พวกเขาจะกระตือรือร้นมากกว่า มีความมานะอดทนมากกว่า มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่า มีสมาธิมากกว่า และเข้ากับทั้งเพื่อนและครูได้ดีกว่า ดังนั้นควรตั้งเป้าหมายให้เด็กได้เรียนอย่างมีความสุขเป็นอันดับแรก จะช่วยทำให้เป้าหมายการส่งเสริมให้เด็กเรียนเก่งและเป็นคนดีมีความเป็นไปได้มากขึ้น⁷⁶

การศึกษาที่ยึดถือเป้าหมายทำให้ผู้เรียนได้กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น มีความสนุกในการเรียนและรักการเรียนด้วยตนเอง ควรจะมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมความรักในการอ่าน การอยากรู้อยากเห็นอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ โดยไม่ต้องไปเน้นจุดมุ่งหมายอื่นใด นอกจากเพื่อความรักในการเรียนรู้โดยตัวของมันเอง เด็กที่รักการอ่าน อ่านหนังสือเป็น จะสนุกกับการอ่านโดยไม่รู้สึกว่าการอ่านหนังสือคือการทำงานภาคบังคับที่น่าเบื่อ
2. เปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินผลโดยไม่เน้นการจัดลำดับในห้องเรียน การประเมินผลที่ดีควรวัดพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เน้นการแข่งขันกับตัวเอง มากกว่า เน้นการแข่งขันกับคนอื่น และให้ผู้เรียนตระหนัก รู้จักการประเมินผลด้วยตัวของเขาเอง ได้ด้วย เขาจะารู้ตัวว่าเขาเรียนได้แค่ไหน ต้องปรับปรุงตัวเองอย่างไร
3. เน้นการพัฒนาความสามารถหรือความฉลาดทางด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนควบคู่ไปกับความฉลาดทางปัญญาหรือความรู้/ทักษะทางวิชาการอย่างถือเป็นเรื่องสำคัญ

⁷⁵www.wikipedia.com – Self Directed Learning, วิทยาการ เชิงกุล บทที่ 3 การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สายธาร, 2549.

⁷⁶กระทรวงศึกษาธิการเสนอคำขวัญว่าต้องสอนให้เด็ก “เก่ง ดี มีสุข” ตามหลักจิตวิทยาควรจะเน้นเรื่องมีความสุขก่อน แล้วเด็กจะมีโอกาสเก่งและดีตามมา ดูวิทยาการ เชิงกุล. ความสุขซื้อไม่ได้แต่สร้างได้ด้วยตนเอง. ประพันธ์สารสัน, 2548.

4. เปิดกว้างให้เด็กมีโอกาสนเล่นและทำกิจกรรมที่เขาพอใจ โดยการรู้จักแบ่งเวลาอย่างเหมาะสม

5. เลิกการสนับสนุนให้เด็กต้องเรียนพิเศษตอนเย็น/เสาร์-อาทิตย์ เพื่อมุ่งแข่งขันให้เรียนเก่งกว่าคนอื่นหรือเรียนได้เร็วกว่าเด็กอื่นตั้งแต่อายุยังน้อย เพราะถึงเด็กบางคนจะมีความฉลาดทางปัญญาที่จะทำได้ แต่ถ้าพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเขายังไม่พร้อม หรือต้องใช้เวลาเรียนหนักไป เครียดไป อย่างไม่สมดุลกับความต้องการของชีวิตที่ต้องการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย จะทำให้เขาเรียนไปอย่างไม่มีความสุข ถึงตอนต้นๆ เขาจะเรียนได้ แต่ก็อาจมีปัญหามาตามในภายหลังได้ ทั้งนี้รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ควรกะชั้นกะขอให้ลูกหลานเลือกเรียนสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครองชอบแต่ผู้เรียนไม่ได้ชอบอย่างแท้จริงด้วย

6. ส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถาม คิด วิเคราะห์ รู้วิธีที่จะเรียนรู้ต่อด้วยตนเอง เช่น การอ่านแบบจับใจความได้ดี รู้วิธีเลือกหนังสือ ค้นคว้าหาข้อมูล เปิดใจกว้าง ลดอคติ มองทั้งด้านบวก ด้านลบอย่างรอบด้าน วิเคราะห์วิเคราะห์ความเชื่อถือของข้อมูล วิเคราะห์ ตีความข้อมูลแบบรู้จักเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

